

Julkaisuharha ja julkaisuviive

Positiivisiin tuloksiin päätyneiden lääketutkimusten tulokset julkaistaan useammin mutta myös nopeammin kuin negatiivisiin tuloksiin päätyneet tutkimukset (Suñé P ym. PLoS ONE 2013;8: e54583. doi:10.1371/journal.pone.0054583). Barcelonalaiset tutkijat jäljittivät kaikki sairaalansa eettiselle toimikunnalle vuosina 1997–2004 tehdyt tutkimuslupahakemukset ja selvittivät tutkimusten tulokset sekä sen, oliko tulokset julkaistu.

Tutkimusten tuloksia he etsivät tieteellisten artikkelien tietokannoista PubMed, ISI Web of Knowledge, Cochrane Library Plus ja kolmesta espanjankielisestä tietokannasta mutta myös clinicaltrials.gov-tutkimusrekisteristä, kongressiabstracteista, tutkimusrahoittajien verkkosivuilta ja www.clinicaltrialsresults.org-verkkosivustosta.

Tutkimuksen tulos tulkittiin positiiviseksi, jos tutkimuslääkkeellä to-

dettiin tilastollisesti merkitsevä etu vertailulääkkeeseen nähden tai yhdenveroisuustutkimuksissa tutkimuslääkettä ei todettu vertailulääkettä merkitsevästi huonommaksi. Julkaisuviive määritettiin ajaksi tutkimuksen rekryointivaiheen päättymisestä tulosten julkaisemiseen.

Seuranta-aikana eettinen toimikunta oli hyväksynyt 945 tutkimussuunnitelmaa, ja 828 tutkimusta oli aloitettu. Maaliskuuhun 2010 mennessä näistä oli saatettu loppuun 785 tutkimusta, joista tosin 108 oli keskeytetty ennen aikaisesti. Tietolähteistään kirjoittajat löysivät 541 tutkimuksen tulokset, mutta vain 380 tutkimuksen (48,5 % kaikista loppuun saatetuista) tulokset oli julkaistu vertaisarvioituissa lehdissä.

Positiiviseen tulokseen päätyneiden tutkimusten tulokset julkaistiin lähes aina (84,9 %) mutta negatiiviseen tulokseen päätyneiden

tutkimusten tulokset harvemmin (68,9 %). Ennen aikaisesti keskeytettyjen tutkimusten tulokset julkaistiin vain harvoin (21,3 %). Lisäksi kirjoittajat havaitsivat, että positiiviset tulokset julkaistiin nopeammin, keskimäärin kaksi vuotta aineiston keruun päättymisestä (julkaisuviiveen mediaani 2,09 v), kun negatiivisiin tuloksiin päätyneiden tutkimusten tuloksia saatiin odotella keskimäärin yli vuosi pitempään (mediaani 3,21 v).

Toisaalta tutkimusten tulokset (positiivinen/negatiivinen) eivät vaikuttaneet siihen, kuinka korkeimpaktisissa lehdissä tulokset julkaistiin. Tästä kirjoittajat päättelivät, että positiivisten tutkimusten ylliedustuksen aiheuttamaan julkaisuharhaan eivät ole syyllisiä tieteellisten lehtien toimittajat, vaan julkaisuharha syntyy jo aikaisemmin, kun tutkijat eivät edes tarjoa negatiivisia tuloksia julkaistavaksi. ■ PS